

SPORTJOURNALISTIEK EN AGRESSIE

Een analyse van commentaar op agressief gedrag in voetbal op televisie

E. BENOIT

Steeds weer wordt vanuit diverse milieus gewaarschuwd voor een 'escalatie' van het geweld in de sport. De gebeurtenissen van 29 mei 1985 in het Heyselstadion te Brussel hebben de discussies rond geweld in de sport algemeen en meer specifiek in het voetbal heviger dan ooit doen oplaaien.

In de meeste publicaties over geweld en agressie in de sport wordt doorgaans ruime aandacht geschonken aan de rol van de massamedia. Er wordt de massamedia vaak sensatiezucht verweten, omdat ze overdreven veel belangstelling zouden hebben voor agressieve en gewelddadige scènes uit het sportgebeuren. Hier rijst dan wel de vraag in hoeverre sportreportages oorzaak kunnen zijn van directe of indirecte effecten op het menselijk handelen met betrekking tot agressie in de sport. Een rechtlijnig antwoord op deze vraag ligt niet meteen voor de hand, en in het eerste deel van deze bijdrage

proberen we een bondig overzicht te geven van de beschikbare wetenschappelijke literatuur.

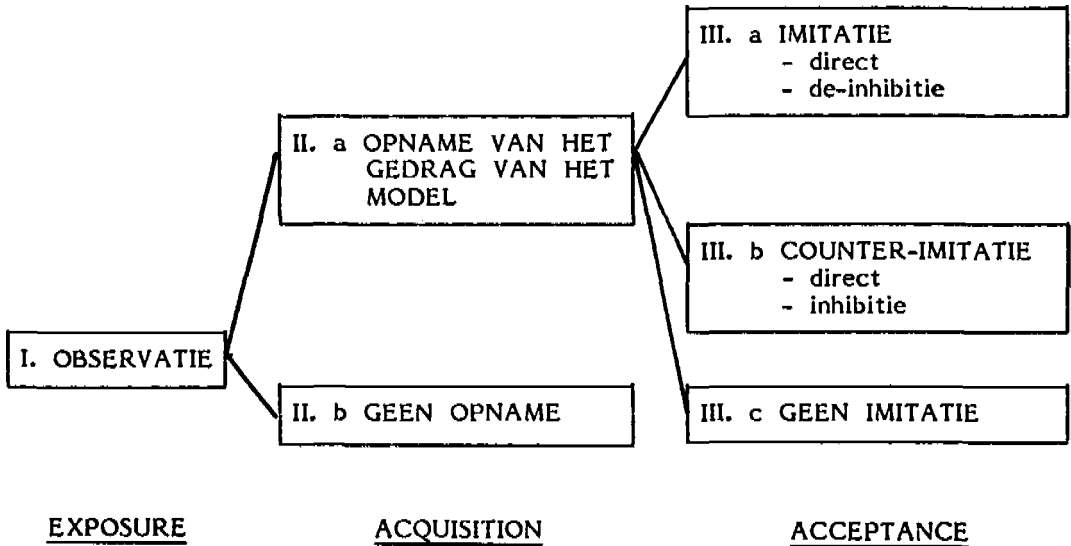
In het tweede deel bespreken we uitgebreid de resultaten van een inhoudsanalyse van de commentaar op agressief gedrag in voetbalwedstrijden op televisie. We hoopten hiermee een beter inzicht te krijgen in de houding van de sportjournalist ten aanzien van het geweld in de sport.

1. Invloed van agressieve mediamodellen in de sport

In de Verenigde Staten en in Canada is er gedurende de laatste decennia uitgebreid wetenschappelijk onderzoek verricht over de invloed van agressieve mediamodellen op het menselijk gedrag in het algemeen.

In dit onderzoek wordt de 'leertheorie' veel als theoretisch model gehanteerd : men gaat ervan uit dat gedrag van televisiemodellen een invloed kan hebben op het gedrag van de kijker (schema 1). De richting die dit leerproces inslaat (imitatie-inhibitie) wordt daarbij bepaald door twee belangrijke criteria : de status van het model en de te verwachten gevolgen van het imiteren van gedrag van het model (beloning-straf).

Schema 1 : De leertheorie in 3 stappen (Liebert, Neale, Davidson, 1973).

Algemeen blijkt zowel uit laboratoriumonderzoek, als uit veldexperimenten dat het zien van agressieve gedragsmodellen op televisie aanleiding geeft tot versterkende of de-inhiberende effecten en imitatiegedrag bij kinderen en adolescenten (Liebert en Baron; Mc Intery en Teevan; Robinson en Bachman; Dominick en Greenberg; McLeod, Atkin en Chaffee; Liebert, Neale, Davidson; Lefkowitz, Eron, Huesmann en Walder). Er wordt ondermeer gesuggereerd dat naarmate kinderen meer met televisie-geweld geconfronteerd worden, zij meer geneigd zijn om geweld als een efficiënte oplossing voor conflict-situaties te beoordelen en te gebruiken.

Er bestaan ook enkele onderzoeksverslagen over de relatie sport-media-agressie. Het gaat hier hoofdzakelijk om de relatie tussen de voorkeur voor agressieve (sport)modellen en het eigen agressief (sport)gedrag. In de sport zijn duidelijk een aantal potentiële imitatie-modellen aanwezig : topsporters genieten een hoge status en bovendien zou blijken dat agressief gedrag in de sport min of meer geritualiseerd is, niet of nauwelijks bestraft wordt, en door de media voorgesteld wordt als een bijna onmisbare sleutel tot succes.

Moriarty, McCabe en Pritch (1979) analyseerden de invloed van agressief geladen T.V.-programma's op het sportgedrag van jongeren. Zij benadrukten de mogelijke positieve invloed van pro-sociale televisiemodellen op het sportgedrag van jongeren.

Lefkowitz, Eron, Huesmann en Walder (1973), bestudeerden de relatie tussen de voorkeur voor het bekijken van reportages van contactsporten en agressief gedrag. Deze relatie bleek alleen bij meisjes significant aanwezig te zijn.

Smith (1974) en Russell (1979) bestudeerden het verband tussen de keuze van hockey-idolen bij een groep spelers en het agressief gedrag van deze spelers tijdens hun eigen spel. Volgens Smith bestond er een positieve correlatie tussen beide variabelen : spelers die een idool kiezen dat zichzelf als agressief bestempelden, vertoonden een hogere graad van agressie in hun eigen spelgedrag. Daartegenover vond Russell geen verband tussen de voorkeur van 'agressieve' idolen en het aantal bestraffingen dat door de spelers zelf werd opgelopen.

Hoe de publieke opinie staat tegenover agressie in televisiesport onderzochten Leduc en Moriarty (1978). Ongeveer 42 procent van de steekproef (N=3989) was van mening dat agressie in sportreportages een zekere invloed op hun gedrag had. 62 procent van de onderzochte populatie vond het aangewezen dat er een zekere controle op

agressiviteit in televisiereportages zou komen.

Smith (1978) vroeg aan 604 hockey-spelers of ze door het kijken naar professionele hockey-wedstrijden geleerd hadden hoe ze een andere speler kunnen fysieke schade berokkenen (vb. slaan). 56 procent van de ondervraagden antwoordde hierop positief, 37 procent gaf toe dezelfde technieken tenminste 1 of 2 maal gebruikt te hebben in het voorbije seizoen en 15 procent had dit zelfs meer dan vijfmaal gedaan. In de officiële statistieken werd het aantal bestraffingen van de spelers nagegaan : zo bleek dat deze spelers die zegden agressieve handelingen van professionele spelers te imiteren significant meer bestraffingen hadden gekregen.

Is het moeilijk om op basis van deze diversiteit van onderzoeken, die dikwijls ook methodologisch sterk uiteenlopen, tot goed afgelijnde besluiten te komen, dan mag toch gesteld worden dat er op zijn minst een zekere impact van agressieve mediamodellen in de sport op het (sport)gedrag van vooral jongere kijkers wordt gesuggereerd. Nochtans moet beklemtoond worden (Bachleitner, 1978) dat de massamedia wellicht geen oorzaak zijn van directe effecten op het menselijk gedrag, omdat hun invloed ook afhankelijk is van een aantal andere variabelen. Wellicht dragen de massamedia veeleer bij tot versterking van bestaande standpunten dan dat ze verandering teweeg brengen.

De rol van de verslaggever

Givant (1978) en Van Pelt (1976) beklemtonen het verschil tussen het kijken naar een wedstrijd op televisie en het volgen van een wedstrijd vanuit de tribunes. Het medium televisie beschikt over een heel eigen taal en dit brengt mee dat de betekenis van een programma naast de inhoud ook door zijn stijl wordt bepaald. Allerlei technische middelen versterken de dramatiek van een sportgebeurtenis : close-ups, verschillende invalshoeken door het gebruik van meerdere camera's, verdragingsapparatuur en de technische virtuositeit van het camerawerk geven de sportgebeurtenissen een dramatischer karakter dan hetgeen kan gezien worden vanop de tribunes. De commentator speelt - vanuit zijn geprivilegeerde positie van persoonlijk aanwezig te zijn bij de wedstrijd en het daarbij beschikken over een monitorbeeld - een belangrijke rol in de interpretatie van visuele effecten. Naast een constante informatie over de spelers en de wedstrijd, geeft de commentator een persoonlijke interpretatie aan spelsituaties, incidenten en de globale ontwikkelingen van het spel zelf.

Bryant en Zillmann (1983) stellen dat geweld en agressief gedrag in sportreportages een belangrijke component geworden is om de dramatiek van een sportgebeurtenis te verhogen. Zij verwijten de media overigens ook dat ze het geweld in de sport exploiteren en de verslaggeving manipuleren in functie van de dramatiek en het entertainment.

Uit onderzoek van Zillmann, Bryant en Sapolski (1979) blijkt dat de beleving en waardering van de kijker stijgt naarmate de competitiviteit en - binnen bepaalde grenzen - de agressiviteit hoger ligt. Bovendien zou de mate waarin een sportgebeurtenis als agressief ervaren wordt door de kijker zeer sterk beïnvloedbaar zijn door de verslaggever.

In deze optiek krijgt de commentaar bij sportreportages een nieuwe dimensie en wint de duidende functie van de sportjournalist aan betekenis. Dit is voor ons de aanleiding geweest voor een meer systematische en kwantitatieve analyse van de houding van de sportjournalist ten aanzien van het geweld in de sport.

2. Case-study : de commentaar op agressief gedrag in sportreportages op televisie

2.1. Doel

Het onderzoek had een exploratief karakter en moest in de eerste plaats de bruikbaarheid van de voorgestelde onderzoeksmethode voor het analyseren van voetbalreportages evalueren.

Via een kwantitatieve en systematische analyse van de commentaar hebben we geprobeerd om een beter zicht te krijgen op de houding van de sportjournalist ten aanzien van agressief spelgedrag in voetbalwedstrijden op televisie.

Hierbij werd gepeild naar het verband tussen de graad van agressiviteit en de commentaar op agressief spelgedrag.

2.2. Methode en opzet van het onderzoek

Het onderzoek werd beperkt tot een inhoudsanalyse van 12 integraal en rechtstreeks uitgezonden reportages van internationale voetbalwedstrijden op televisie (tabel 1).

Deze reportages werden op videoband opgenomen en nadien systematisch geobserveerd.

Als onderzoekselementen werden alle sociale interacties tussen spelers onderling of tussen spelers en scheidsrechter gekozen. De registratie

werd beperkt tot dit soort handelingen waarbij spelregels en/of normen werden overtreden.

Deze onderzoekselementen werden getoetst aan een aantal onafhankelijke parameters :

- classificatie van de graad en aard van agressie van de geregistreerde handeling.
- contextuele variabelen : wedstrijd, elftal, sanctie, uitslag, ...

De afhankelijke variabele of de commentaar van de verslaggever op de handeling werd ingedeeld in een zespuntenschaal gaande van verontschuldiging, over geen commentaar of neutrale mededeling tot expliciet afkeurend.

Tabel 1 : De geanalyseerde reportages van voetbalwedstrijden.

WEDSTRIJD	KADER, DATUM, ZENDER	UITSLAG
Argentinië-Nederland	Finale WK 25.06.78 BRT	3-1 n.v.
Argentinië-Hongarije	WK 03.06.78 BRT	2-1
Duitsland-Italië	WK 08.06.78 BRT	0-0
Geltic Glasgow-Real Madrid	1/4 fin. EB-1 05.03.80 RTB	2-0
Nottingham-Ajax	1/2 fin. EB-1 09.04.80 BRT	2-0
Beveren-Milaan	1/4 fin. EB-2 21.03.79 BRT	1-0
Beveren-Barcelona	1/2 fin. EB-2 25.04.79 BRT	0-1
België-Frankrijk	Voorronde O.S. 22.02.80 RTB	4-2
Straatsburg-Ajax	1/4 fin. EB-1 05.03.80 NOS	0-0
St. Etienne-Borussia	1/4 fin. EB-3 05.03.80 A2	1-4
Nantes-Moskou	1/4 fin. EB-2 10.03.80 A2	2-3
Nantes-Valencia	1/2 fin. EB-2 09.04.80 A2	2-1

2.3. Een meetinstrument voor de classificatie van agressie in de sport

2.3.1. Conceptueel model

In de literatuur blijkt men het erover eens te zijn dat agressie kadert binnen de sociale interactie. Wel bestaat er onenigheid over de vraag of de intentie tot schade toebrengen al dan niet in de bepaling van agressie moet worden opgenomen. Tegenstanders menen dat dit criterium niet meetbaar is.

Gabler (1976) ging er van uit dat het begrip agressie in de sport te onnauwkeurig werd beschreven en hij vond een sportspecifieke benadering van agressie wenselijk.

Gabler bestempelt een handeling als agressie indien een speler in strijd met de sportieve normen een ander speler schade wil toebrengen in de zin van een fysiek of psychisch letsel. Essentieel in deze bepaling is het begrip norm : in elke interactiesport bestaan er immers naast de geschreven regels een aantal aanvaarde normen. Normen en regels begrenzen samen het gebied waarbinnen het spel en agressieve en niet-agressieve handelingen zich afspelen.

Vanuit deze visie construeerde Gabler een agressie-classificatieschema, waarbinnen elke handeling die tegen de tegenstrever gericht is kan worden ingedeeld (schema 2).

Een schade toebrengende handeling of agressief gedrag is in het classificatieschema gesitueerd binnen de klassen 4, 5, 6 en 7 : het gedrag dat tegen de normen indruist, en dus hetzij impliciet, hetzij expliciet schade berokkent aan de tegenstrever. Het invullen van dit classificatieschema is gebonden aan een aantal specifieke reglementen en normen en als dusdanig sportspecifiek.

Praktische bruikbaarheid van het agressie-classificatieschema werd getoetst door Gabler zelf in de spelsporten waterpolo, voetbal, basketbal en handbal. Gabler zag naargelang de sporttak specifieke verschillen in agressief gedrag, wat vermoedelijk wijst op een verband met de specifieke structuur van het spel en de spelregels. Teipel, Gerisch en Busse (1983) beklemtoonden de moeilijkheid om foutieve spelhandelingen in voetbal duidelijk te identificeren. Zo geven spelers, trainers en scheidsrechters dikwijls uiteenlopende interpretaties aan foutief gedrag. Ook bij een aantal deskundigen bleek het nodig om de fout meerdere malen te analyseren om tot een uniforme interpretatie te komen.

Schema 2 : Agressie-classificatieschema volgens Gabler (1976)

	VOLGENS DE REGELS		TEGEN DE REGELS	
			IMPLICIET	EXPLICIET
VOLGENS DE NORMEN	1. Een handeling volgens de regels, gericht op het hinderen van de tegenstrever		2. Een handeling tegen de regels, gericht op het hinderen van de tegenstrever. Mogelijke bestraffing van de overtreding wordt erbij genomen	3. Een hinderende handeling, waarbij bewust een regelafwijking wordt nagestreefd
TEGEN DE NORMEN	IMPLICIET	4. Handeling volgens de regels waarbij persoonlijke schade niet wordt nagestreefd maar eventueel wel erbij wordt genomen	5. Impliciet regelafwijkende handeling. Persoonlijke schade wordt niet nagestreefd maar eventueel wel erbij genomen	
	EXPLICIET	6. Handeling volgens de regels waarbij bewust schade wordt toegebracht aan de tegenstrever.	7. Impliciet regelafwijkende handeling waarbij expliciet persoonlijke schade aan de tegenstrever wordt nagestreefd.	

Hetzelfde instrument werd door Pauwels en Haesevoets (1979) getest als observatieprotocol voor foutief spelgedrag in handbalwedstrijden. Zij beklemtoonden de noodzaak van een zekere deskundigheid vanwege de observator(en) t.o.v. de specifieke sport. Het protocol kan niet gebruikt worden door een buitenstaander om zich een idee te vormen over de agressiviteit in deze sporttak.

In de x-as werden de onderzoekselementen of de sociale interactiehandelingen opgesplitst naar de onafhankelijke parameters, ingedeeld volgens Gablers' agressieclassificatieschema. In de y-as werd de commentaar van de verslaggevers opgedeeld.

Bovendien werd op de steekkaart enige ruimte voorzien voor het turven van een aantal randgebeurtenissen rondom het veld, zoals eventuele rellen in de tribunes, confrontaties tussen supportersgroepen, vandalisme,... Algemene beschouwingen en standpunten van de commentator met betrekking tot geweld en/of fair-play in de sport, konden eveneens genoteerd worden door de observator.

2.4. Procedure en betrouwbaarheid

De observatie van de video-opnames gebeurde éénmalig en door slechts één observator, wat een ernstige beperking betekent voor het onderzoek. Het feit dat de wedstrijden op videoband werden opgenomen liet echter wel toe om bepaalde voorvallen meerdere malen en eventueel vertraagd te bekijken, wat enigszins tegemoet komt aan deze beperking.

Een specifiek betrouwbaarheidsonderzoek was aan deze case-study niet gekoppeld, maar om de stabiliteit-betrouwbaarheid van de observator te kunnen inschatten, werd één wedstrijd na een ruim tijdsinterval voor een tweede maal geobserveerd. Binnen dit tijdsinterval vond ondermeer de observatie van andere wedstrijden plaats.

Uit een vergelijking van de resultaten van deze twee observaties van dezelfde wedstrijd bleken geen opmerkelijke verschuivingen in het observatorgedrag voor te komen, al werden bij de tweede observatie een tweetal agressieve handelingen meer geregistreerd dan bij de eerste observatie. Het ging hier om grensgevallen die bij de eerste observatie niet als agressief gedrag (tegen de normen : categorie 4, 5, 6 en 7) werden beoordeeld door de observator (tabel 2).

De gemiddelde graad van agressie over beide observaties lag vrij dicht bij elkaar, namelijk respectievelijk 1,94 ($S_D = 0.61$) bij de eerste observatie en 1,95 ($S_D = 0.61$) bij de tweede observatie.

Op grond van deze gegevens mochten we stellen dat ondanks kleine verschillen, het observatorgedrag als vrij stabiel kon bestempeld worden.

Tabel 2 : De resultaten van de eerste en de tweede observatie van de wedstrijd Celtic Glasgow-Real Madrid. Procentuele verdeling van de geregistreerde handelingen volgens het classificatieschema van Gabler.

CATEGORIE	OBSERVATIE	
	I	II
2 + 3	44.5	41.3
4	11.1	12.7
5	34.9	36.5
5 + 7	9.5	9.5
N	63	63

2.5. Analyse van de resultaten (1).

2.5.1. Algemeen

Over het geheel van 12 integraal en rechtstreeks uitgezonden voetbal-reportages op televisie werden in totaal 919 sociale interacties (2) tussen spelers en/of scheidsrechters geregistreerd. Iets meer dan de helft (54.7 procent) werd door de scheidsrechter bestraft. Dit betekent dat het spel gemiddeld 42 keer per wedstrijd door de scheidsrechter werd stilgelegd, omdat naar zijn mening de spelregels werden overtreden. Dit hoge aantal overtredingen illustreert inede het grote sportief (en financieel ?) belang dat aan de geanalyseerde wedstrijden was verbonden. Volledigheidshalve dienen we hieraan toe te voegen dat het niet telkens om agressief gedrag gaat, vermits in het classificatieschema van Gabler ook speltechnische overtredingen (volgens de normen) geregistreerd worden (tabel 3).

2.5.2. Verbale en symbolische agressie

Gezien het specifieke karakter van deze vorm van sociale interactie, waren we van mening dat ze bij de bespreking beter gescheiden kon worden van fysieke agressie op het voetbalveld.

Verbale en symbolische agressie komen vrij veel voor tijdens voetbalwedstrijden. Tijdens onze analyse noteerden we niet minder dan 45 gevallen van symbolische agressie (gemiddeld 3,8 per wedstrijd) en 26

Tabel 3 : Verdeling van de geregistreerde handelingen volgens het classificatieschema van Gabler (N=919).

REGELS NORM		VOLGENS	TEGEN	
			IMPLICIET	EXPLICIET
VOLGENS			41.8	0.6
TEGEN	IMPLICIET	9.3	32.5	
	EXPLICIET	8.5	7.3	

gevallen van verbale agressie (gemiddeld 2,2 per wedstrijd). Verbale en symbolische agressie worden doorgaans niet bestraft door de scheidsrechter, tenzij ze expliciet tegen zijn persoon gericht zijn. Tijdens reportages wordt er door de journalist ook erg weinig aandacht aan geschonken. We kregen uiteindelijk de indruk dat de verbale en symbolische agressie tussen de spelers onderling of van de spelers naar het publiek toe, een vrij algemeen getolereerde vorm van geweld is.

2.5.3. Fysieke agressie

In de geobserveerde wedstrijden werden in totaal 848 fysieke interacties geregistreerd (tabel 4). 458 of precies 54.0 procent van deze handelingen konden als agressie gecatalogeerd worden. Per wedstrijd grepen dus gemiddeld 38.2 fysiek agressieve handelingen plaats. Vrij opvallend is dat slechts 216 of 47.2 procent van deze fysieke agressie in eerste instantie door de scheidsrechter werd bestraft. Volgens Gabler is het immers kenmerkend voor bepaalde sporttakken dat het reglement een zekere vorm van agressie tolereert. Bovendien bleek ook herhaaldelijk dat de scheidsrechter vrij veel agressieve handelingen niet opmerkt, omdat het doorgaans om erg geniepige fouten gaat die op het scherm via herhalingen of vertraagde opnames duidelijk waarneembaar zijn.

De zwaarste graad van fysiek agressief gedrag, of dat soort handeling dat bewust en expliciet het pijn doen van de tegenstrever nastreeft, komt in voetbalwedstrijden minder frequent voor dan algemeen wordt aangenomen. 8.7 procent van alle geregistreerde fysieke interacties kan in deze categorie worden ingedeeld. Een vrij belangrijk deel (45.3 procent) van alle fysieke interacties in voetbal moet als agressief gedrag worden omschreven, omdat de dader er zich van bewust is dat

Tabel 4 : Verdeling van de geregistreeerde fysieke interacties volgens het classificatieschema van Gabler (N = 848).

REGELS NORM		VOLGENS	TEGEN	
			IMPLICIET	EXPLICIET
VOLGENS			45.4	0.6
T E G E N	IMPLICIET	10.0	35.3	
	EXPLICIET	0.8	7.9	

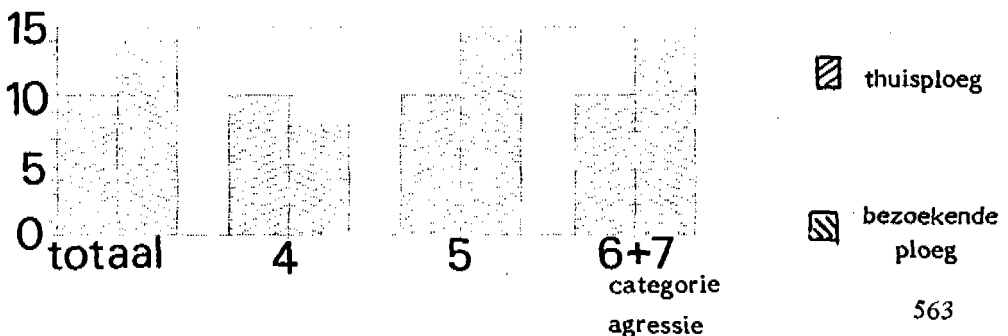
de tegenstrever door zijn gedrag een letsel kan oplopen (cat. 4 + 5). Een ongeveer even groot aandeel (46.0 procent) van alle geregistreeerde handelingen gaat in tegen de spelregels, maar blijft binnen de normen en kan bijgevolg niet als agressief gedrag beschouwd worden.

De hypothese dat bezoekende elftallen doorgaans agressiever spelen dan de thuisploeg lijkt ook hier bevestigd te kunnen worden : het bleek dat er een - zij het gering - verband bestaat tussen deze parameter en de graad van fysieke agressie (Chi-kwadr = 7.54, DF = 2, $p < 0.05$, gamma = 0.17).

Bij de bezoekende elftallen werden in totaal 247 of gemiddeld 22.5 fysiek agressieve handelingen per wedstrijd geregistreeerd, tegenover 'slechts' 180 of gemiddeld 16.4 per wedstrijd bij de thuispelers. Dit verschil was evenwel niet significant ($t = 1.80$, $p > 0.05$).

We kunnen hieruit afleiden dat de bezoekende ploeg niet noodzakelijk meer, maar doorgaans wel naar een hogere graad van agressief gedrag schijnt terug te grijpen.

Figuur 1 : Aantal fysiek agressieve handelingen door de bezoekende ploeg per 10 agressieve handelingen van de thuisploeg, per categorie van agressief gedrag.

2.5.4. De commentaar op agressief spelgedrag

Een eerste vaststelling is dat bij meer dan de helft van alle geregistreerde fysiek agressieve handelingen ($N = 458$) door de betrokken commentator geen commentaar (36.5 procent) of hoogstens een neutrale mededeling (16.4 procent) verstrekt wordt. Dit is vooral opvallend in de categorie agressief gedrag volgens de spelregels (categorie 4 en 6), maar kan grotendeels een verklaring vinden in het feit dat iemand die vertrouwd is met een bepaalde sporttak een uitgesproken neiging vertoont om normen en spelregels met elkaar te identificeren : wat volgens de spelregels geschiedt wordt niet als een eventuele overtreding van de normen in overweging genomen.

43.7 procent van alle gevallen van agressief spelgedrag worden door de commentator expliciet afgekeurd. Opvallend is wel dat dit duidelijk meer gebeurt bij door de scheidsrechter bestrafte agressie (57.5 procent), dan wanneer het gaat om niet-bestrafte agressie (32.3 procent). Wellicht sluit dit gegeven goed aan bij de voorafgaande vaststelling.

Nochtans kan gesteld worden dat de journalist de ernst van fysiek agressief gedrag vrijgoed weet in te schatten. Dit blijkt ondermeer uit het feit dat de zwaardere categorieën van agressie doorgaans strenger worden veroordeeld. Er werd namelijk een vrij belangrijk statistisch verband vastgesteld tussen de graad van agressie en de beoordeling ervan door de commentator ($\text{Gamma} = 0.43$) (tabel 5). Dit verband blijft ook bestaan, wanneer we het al dan niet bestraffen van het agressief gedrag door de scheidsrechter als onafhankelijke parameter in rekening brengen.

2.5.5. Objectiviteit van de commentaar op agressief spelgedrag

Het leek ons interessant na te gaan of de commentaar van de journalist op agressief spelgedrag afhankelijk is van zijn emotionele relatie tot het wedstrijdgebeuren. Is de commentator in staat, ondanks deze relatie, de gebeurtenissen op het speelveld vanuit een objectief standpunt te beoordelen ?

De emotionele betrokkenheid van de journalist tot de wedstrijd is een moeilijk meetbare parameter. Wij gingen ervan uit dat bij internationale wedstrijden deze parameter tot op zekere hoogte beheerst wordt door de patriottische verbondenheid met één van beide teams : in zeven van de twaalf geanalyseerde wedstrijden had de commentator namelijk dezelfde nationaliteit als één van de aantredende ploegen. Een

vergelijking van de commentaar op het agressief spelgedrag van deze ploeg met de commentaar op het agressief spelgedrag van het 'vijandige' team, kon ons wellicht enige aanduidingen geven over de objectiviteit van de commentator (tabel 5). Een eerste beschrijvende analyse van de gegevens levert reeds onmiddellijk twee vaststellingen op :

- a) Binnen een zelfde categorie van agressief gedrag is de gemiddelde beoordeling van agressief gedrag van de tegenspeler telkens duidelijk strenger dan de commentaar op agressief gedrag van het eigen team.
- b) Ondanks het feit dat de gemiddelde agressie bij het eigen team iets hoger ligt dan bij de tegenstrever, is de gemiddelde beoordeling van dit gedrag uitgesproken milder.

Tabel 5 : Gemiddelde beoordeling van fysiek agressief spelgedrag door de commentator. Verband tussen de graad van agressie (1-3) en de beoordeling (1-3).

	GLOBAAL			TEGENSTREVER			EIGEN PLOEG		
	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD	N	$\bar{X}$	SD
Categorie 4	85	2.09	0.45	28	2.11	0.49	24	1.96	0.45
Categorie 5	299	2.47	0.53	76	2.64	0.48	74	2.26	0.47
Categorie 6+7	74	2.51	0.60	20	2.60	0.49	20	2.30	0.71
Gemiddelde graad van agressie	458	1.98	0.59	124	1.94	0.62	118	1.97	0.53
Gemiddelde beoordeling	458	2.41	0.55	124	2.52	0.53	118	2.20	0.61
<u>VERBAND</u>									
CHI-kwadraat	40.63*			22.62*			15.68*		
Gamma	.43			.52			.38		

* = $p < 0.01$

Het verband tussen de graad van agressiviteit van het spelgedrag en de beoordeling die eraan gegeven wordt door de commentator blijft ook bestaan als we de parameter 'emotionele betrokkenheid' in rekening brengen : zo bleek dat zelfs agressief gedrag van de eigen ploeg sterker veroordeeld wordt naarmate de agressiviteit ervan hoger ligt (Gamma = 0.38). Uiteraard geldt dit ook voor het agressief gedrag van

de tegenstrever, maar wat belangrijk is, is de vaststelling dat dit verband nu uitgesproken sterker is ($\text{Gamma} = 0.52$).

Dit verschil wijst erop een niet volkomen objectieve houding van de commentator bij de beoordeling van fysiek agressief spelgedrag.

3. Besluit

De sportberichtgeving op televisie wordt hoofdzakelijk een ontspannende en informatieve rol toebedeeld. Op basis van het hierboven beschreven literatuuroverzicht en de resultaten van de case-study durven we hieraan een duidende taak toevoegen, vooral met betrekking tot agressie en geweld in de sport.

In de literatuur bestaan er aanwijzingen dat agressieve mediamodellen op zijn minst een versterkende invloed uitoefenen op agressieve gedragspatronen, ook bij jonge sportbeoefenaars. Bovendien blijkt ook dat het medium televisie over de technische middelen beschikt om de dramatische waarde van een sportgebeuren te verhogen en dat de mate waarin een sportreportage als agressief wordt ervaren sterk kan beïnvloed worden door de commentator.

Uit de analyse van de commentaar op agressief spelgedrag in voetbal op televisie is enerzijds gebleken dat foutief en agressief spelgedrag niet steeds even duidelijk van elkaar onderscheiden worden, omdat spelregels en de heersende normen tot op zekere hoogte worden gelijkgeschakeld. Dit heeft tot gevolg dat heel wat agressieve handelingen door de verslaggever worden genegeerd en draagt op het vlak van agressie en geweld bij tot ruimere tolerantiedrempels in de sport dan in andere sectoren van de moderne samenleving.

Anderzijds hebben we een positieve relatie gevonden tussen de agressiviteit en de beoordeling ervan : naarmate de graad van agressie hoger ligt, wordt de beoordeling door de journalist strenger. Dit wijst op een vrij goed inzicht vanwege de sportjournalist ten aanzien van agressief spelgedrag en de draagkracht ervan. Een minder gunstige vaststelling was dat deze relatie blijkbaar wel door emotionele bindingen beïnvloed wordt : alhoewel er geen duidelijk verschil was in de graad van agressiviteit van het 'favoriete' team en het 'vijandige' team, wees de analyse uit dat het verband tussen agressiviteit en de beoordeling ervan duidelijk minder sterk was bij agressief spelgedrag van de favoriete ploeg.

Strikte objectiviteit is in deze materie nochtans een cruciale voorwaarde, indien de sportjournalistiek haar verantwoordelijkheid ten aanzien van het sportgebeuren ten volle wil opnemen.

Tabel 6 : Fouren en agressive handelingen per wedstrijd.

WEDSTRIJDEN	kader, datum zender	uitslag	aantal gecategoriseerde handelingen	Verbaie		Symbo- lische	AGRESSIE					gemiddelde graad beoord. $\bar{X}$ SD (1-3)			
				tot.	bestraft		niet bestraft	fysieke agressie			gemiddelde graad agressie $\bar{X}$ SD (1-3)				
								4	5	6			7		
Argentinië-Nederland	Finale WK 25.06.78 BRT	3-1 n.v.	106	4	25	27	6	34	-	12	2.12	0.58	2.62	0.52	
Argentinië-Hongarije	WK 03.06.78 BRT	2-1	97	4	33	26	4	48	-	7	2.05	0.43	2.67	0.56	
Duitsland-Italië	WK 08.06.78 BRT	0-0	69	3	16	15	6	18	-	7	2.03	0.65	2.68	0.47	
Celtic Glasgow-Real Madrid	1/4 fin. EB-1 05.03.80 RTB	2-0	78	5	10	26	8	22	1	5	1.94	0.62	2.31	0.46	
Nottingham-Ajax	1/2 fin. EB-1 09.04.80 BRT	2-0	70	4	16	21	9	26	2	-	1.81	0.51	2.24	0.49	
Beveren-Milan	1/4 fin. EB-2 21.03.79 BRT	1-0	77	5	19	28	8	29	-	10	2.04	0.62	2.34	0.56	
Beveren-Barcelona	1/2 fin. EB-2 25.04.79 BRT	0-1	70	5	14	17	7	18	1	5	1.97	0.65	2.29	0.52	
België-Frankrijk	Voorronde O.S. 22.02.80 RTB	4-2	71	0	15	13	5	18	-	5	2.00	0.60	2.57	0.49	
Straatsburg-Ajax	1/4 fin. EB-1 05.03.80 NOS	0-0	87	4	22	22	8	27	2	7	2.02	0.62	2.32	0.59	
St. Etien-ec-Borussia	1/4 fin. EB-3 03.03.80 AZ	1-4	97	4	11	10	5	15	-	1	1.81	0.50	2.33	0.47	
Nantes-Milan	1/4 EB-2 10.03.80 AZ	2-3	64	2	18	22	12	26	1	1	1.75	0.54	2.20	0.56	
Nantes-V. Iencia	1/2 fin. EB-2 09.04.80 AZ	2-1	83	5	17	15	7	18	-	7	2.00	0.66	2.53	0.56	
			919	65	438	216	202	85	299	7	67	1.98	0.59	2.41	0.55

SAMENVATTING

In de literatuur zijn de meningen omtrent de draagwijdte van het effect van de massamedia verdeeld. Er schijnen nochtans aanwijzingen te bestaan dat agressieve media-modellen op zijn minst een versterkende invloed uitoefenen op attitudes en houdingen ten overstaan van agressie en geweld in de sport, vooral bij jonge sportbeoefenaars. Het medium televisie beschikt in elk geval over de middelen om de dramatiek van een sportgebeurtenis te verhogen.

Opzet van deze studie was het analyseren van de houding van de sportjournalist ten opzichte van agressief spelgedrag in het voetbal. Daartoe werd gebruik gemaakt van het agressieclassificatieschema van Gabler. Twaalf rechtsteeks en integraal uitgezonden voetbalwedstrijden werden op videoband opgenomen en volgens deze methode aan observatie onderworpen.

De gegevens gaven ons meteen ook een inzicht in de aard van agressief spelgedrag in voetbal : per wedstrijd werden gemiddeld 38 agressieve handelingen geregistreerd. Het expliciet en bewust letsel toebrengen aan de tegenspeler komt minder frequent voor dan algemeen wordt beweerd. Voorts bleek ook dat het bezoekende elftal doorgaans teruggrijpt naar een hogere graad van agressief gedrag.

Uit de analyse van de commentaar kan afgeleid worden dat het onderscheid tussen foutief en agressief spelgedrag niet altijd even duidelijk werd gesteld ten gevolge het met elkaar identificeren van normen en spelregels, maar algemeen bleek dat de verslaggever doorgaans een vrij goed begrip heeft van wat agressie inhoudt : naarmate de graad van agressiviteit hoger lag, was ook de beoordeling door de journalist strenger. Nochtans leek dit verband tussen agressiviteit van een handeling en de beoordeling ervan door de verslaggever duidelijk minder sterk, wanneer het ging om de veroordeling van agressief gedrag van de 'favoriete ploeg'. Dit werpt toch enige vragen op omtrent de objectiviteit van de sportjournalist bij de beoordeling van het geweld in de sport.

ABSTRACT

In the debate on violence and aggressive behaviour in sports, the mass media are often reproached that the emphasis on roughness and

violence has become an important part of their sports coverage. The questions may be asked to what extent the sports coverage in the mass media may directly or indirectly influence human aggressive behaviour in sports.

In the scientific literature there is much diversity of opinion on this subject.

In the second part of this article, the attitude of the sportsreporter towards aggressive behaviour in sports has been analyzed. The content analysis of 12 television coverages of soccer games has indicated that sportreporters have a fairly good notion of what aggressive behaviour in sports entails : there is a significant relationship between the degree of aggression and the condemnation of the behaviour by the commentator. On the other hand, there remains some doubt about the objectivity of the journalist with respect to his judgement of violence in sports.

RESUME

Lors des discussions à propos de la violence et de l'agressivité dans le sport, on reproche souvent aux médias qu'ils attachent une attention démesurée aux scènes de violence qui entourent certaines manifestations sportives. On se pose également la question de savoir jusqu'à quel point les reportages sportifs peuvent causer des effets directs ou indirects sur le comportement humain en ce qui concerne l'agression dans le sport. Dans la littérature, les avis sont partagés sur ce point.

Dans la deuxième partie de l'article, on analyse l'attitude du journaliste sportif face au comportement agressif dans le sport. D'une analyse de contenu de 12 reportages de matchs de football, il apparaît que le journaliste a normalement une vision assez claire ce que l'agressivité implique : si le degré d'agressivité monte, sa condamnation devient plus sévère. D'autre part, il se pose des questions à propos de l'objectivité du commentateur lors de l'évaluation de la violence dans le sport.

NOTEN

(1) Een overzicht van de resultaten per wedstrijd is opgenomen in tabel 6, aan het eind van deze tekst.

(2) Aangezien de registratie beperkt werd tot de sociale interacties waarbij de spelregels en/of de normen werd overtreden, zijn de handelingen die in Gablers' classificatieschema onder categorie 1 resorteren, in deze analyse niet opgenomen.

BIBLIOGRAFIE

BACHLEITNER, R.

1978 'Zur Wirksamkeit massenmedialer Anregungen zum Sport', Lebensübungen - Leibeserziehung, 2 : 159-163.

BRYANT, J., ZILLMANN, D.

1983 'Sports violence in the media', Goldstein J.H., ed., Sports Violence, Springer Verlag, New York : 195-211.

GABLER, H.

1976 Aggressive Handlungen im Sport, Verlag Karl Hofman, Schorndorf.

GIVANT, M.

1978 'Pro football and the mass-media : some themes in the televising of a product', Review of Sports and Leisure, 2 : 69-92.

LEDUC, L., MORIARTY, D.

1978 'A sceptical public favour self regulation of aggressiveness in televised sports', C.A.H.P.E.R. - Journal, 5 : 18-21, 38-39.

LEFKOWITZ, M.M., ERON, L.D., HUESMANN, L.R., WALDER, L.O.

1973 'Preference for televised contact sports related to sex differences in aggression', Developmental Psychology, 3 : 417-420.

LIEBERT, R.M., NEALE, J.M., DAVIDSON, E.S.

1973 The Early Window : Effects of television on children and youth. Pergamon Press Inc., New York : 42.

MORIARTY, D., Mc CABE, A., PRPICH, M.

1979 'SIR/CAR studies of television and youth sports', International journal of Sports Psychology, 2 : 122-129.

PAUWELS, J.M., HAESEVOETS, O.

1979 Agressie in de sportspelen. Het observeren en beoordelen van foutief spelgedrag in handbalwedstrijden, Hermes, 13, 1 : 23-28.

RUSSELL, G.W.

1979 'Hero selection by Canadian ice hockey players : skill or aggression ?', Canadian Journal of Applied Sport Science, 4 : 309-313.

SMITH, M.D.

1978 'From professional to youth hockey violence : the role of the mass media', Beger Gammon M.A., ed., Violence in Canada, Toronto, Methuen : 276.

SMITH, M.D.

1974 'Significant others', influence on the assaultive behavior of young hockey players,' International Review of Sport Sociology, 3, 4 : 45-46.

TEIPEL, D., GERISCH, G., BUSSE, M.

1983 Evaluation of aggressive behavior in football, International Journal of Sport Psychology, 14 : 228-242.

VAN PELT, H.

1976 'De visuele stijl van televisievoetbal', Sporta, 10, : 274-277.

ZILLMANN, D., BRYANT, J., SAPOLSKI, B.S.

1979 'The enjoyment of watching sport contests', Goldstein J.H., ed., Sport Games en Play : Social and Psychological Viewpoints. Hillsdale, New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates : 297-331.